

TÜRKİYE’DE ÇOCUK HAKLARI BAĞLAMINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ARAŞTIRMA EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ

Doç. Dr. Hakan DÜNDAR

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
(Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü)
hdundar06@gmail.com

Arş. Gör. Erdem HAREKET

Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü
erdem.hareket@gmail.com

Öz

Bu araştırma, Türkiye’de çocuk hakları bağlamında gerçekleştirilmiş tez çalışmalarının, çeşitli açılardan incelenmesi ve araştırma eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak tasarlanan araştırma, betimsel desene sahiptir. Araştırma verilerinin edinilmesinde, doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada, ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenen toplam 133 lisansüstü tez çalışması incelenmiştir. Araştırma verilerinin analizi, içerik analizi tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, tez çalışmalarının; genel kategorisi, konu alanı, yayın yılı, yayın dili, danışman kişi akademik unvanı, tezin; üniversitesi, enstitüsü, araştırma yöntemi ve deseni, örneklem türü, örneklem seçim yöntemi, örneklem sayısı, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri açısından elde edilen bulgularına yer verilmiştir. Araştırma sonucunda, bu bulgulara dayalı olarak; konu ile çalışmalar yürüten araştırmacılara yönelik ve ilgili konu bağlamında gerçekleştirilecek yeni bilimsel araştırmalara yönelik görüş ve öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, çocuk hakları, lisansüstü, araştırma eğilimi, tez çalışması.

AN INVESTIGATION OF RESEARCH TENDENCIES OF POSTGRADUATE THESIS STUDIES PERFORMED IN THE CONTEXT OF CHILD RIGHTS IN TURKEY

Abstract

This research was performed with the purpose of determine of research tendencies, investigating from various perspectives and analyze of master and doctorate theses which are carried in the context of child rights in Turkey. This research was designed in accordance with the qualitative research approach and it has descriptive pattern. In this research, 133 master and doctorate thesis studies which are thought to performed in the context of child rights was investigated. In the process of determining of these theses, criterion sampling method which is one of the purposeful sampling approaches was used. The data of research was obtained with document analysis technique. The thesis studies was investigated detailly by researchers and in the analysis process of research data, content analysis technique was used. The end of this research, depend on the results of the research, some views and suggestions are developed for researchers and to be performed new researches.

Keywords: Children, child rights, postgraduate, research tendency, thesis study.

1. Giriş

Toplumsal yaşamın temel yapı taşı olan insan olgusunu, temelleri çocukluk döneminde atılan bir unsur olarak ele aldığımızda; bireylerin çocukluk çağında maruz

kalacakları muamelelerin ve uygulamaların ne denli önemli olacağı daha net anlaşılabilir. Bu noktada Akyüz (2012); gelişim göstermek ve barış ve refah içerisinde yaşamak isteyen ülkelerin, çocukların sağlıklı büyümelerine ve yetenekleri doğrultusunda gelişimlerine önem vermeleri gerektiği noktasına vurgu yapmıştır. Bu bağlamda, ülkelerin çocuk olgusu ve çocuk hakları bağlamında geliştirecekleri politikaların niteliği ve işlevsellik ölçütleri, önemli bazı hususlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada Hareket (2015) de; bir toplumda, çocukluk dönemine ve çocuk kavramına atfedilen değer, o toplumun geleceğine ilişkin tahminlerin yapılabilmesine imkân tanıyan bir gösterge olduğunu ve bunu dikkate alan ülkelerin ise; çocuklarına ve onların haklarına en iyi düzeyde ilgi ve önemi gösteren politikalar geliştireceklerini belirtmektedir. Bu açıdan bakıldığında ülkeler tarafından, çocuk haklarına ilişkin algıların geliştirilmesi ve bu konuda ki farkındalığın artırılması, çocuk haklarının ülke içerisinde daha nitelikli bir konuma getirilmesi hedeflemeli ve bu amaçlar doğrultusunda, bilimsel zemine dayanan, reel ve uygulanabilirliği mümkün politikalar geliştirmelidirler. Hareket ve Gülhan (2017) tarafından, geleceği aydınlatacak olan düşünsel bakışın, kendi hak ve özgürlüklerinin bilincinde eğitilecek çocukların zihninden doğabileceği belirtilmiştir. Bu doğrultuda, bireylerin, erken eğitimsel dönemlerden itibaren, kendi haklarına ilişkin doğru algılara ve yeterli farkındalığa sahip kişiler olarak toplumsal yaşamda yer almalarının, bu politikalar doğrultusunda yürütülecek faaliyetlerle mümkün olabileceği düşünülmektedir. Türkiye’de bu politikaların yansımalarından biri olarak, Hareket, Çağlayan ve Dündar (2016); çocuk meclislerini, çocuk haklarına ilişkin; kendilik algısına ilişkin gelişimde, bazı yaşam becerilerinin gelişiminde ve kavramsal gelişimde çocuklara destek sağlayacak merkezler olarak işaret etmişlerdir. Diğer taraftan, Dündar ve Hareket (2016) tarafından; hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersi öğretim programları kazanımlarının çocuk hakları açısından incelendiği araştırmada; çocuğun katılım hakkına yönelik olarak tasarlanmış kazanımların, mevcut ilgili öğretim programlarında son derece dar bir kapsamda kaldığı belirlenmiştir. Bu noktadan hareketle, bilimsel araştırmaların ve çalışmaların; çocuk haklarına ilişkin geliştirilecek etkin politikalara, çocuk haklarına yönelik algıların geliştirilmesinde ve farkındalığın artırılmasında önemi yadsınamayacak bir dayanak olacağı unutulmamalıdır. Bu perspektiften bakıldığında, çocuk ve çocukluk olgusuna yüklenen anlama, çocuk haklarına ilişkin algı ve farkındalık durumuna, çocuk haklarına verilen öneme, siyasal alan ve toplumsal yaşam içerisinde bu konuda gösterilen özene ve uygulamalara ve çocuk hakları bağlamında ki diğer odak noktalarımıza ilişkin bütüncül bir perspektifin oluşturulması istendiğinde, ilgili konuda gerçekleştirilmiş en kapsamlı bilimsel çalışmaların araştırma içerikleri ve yönelimleri açısından incelenmesinin, faydalı ve önemli

bir yaklaşım olacağı düşünülmektedir. Dündar ve Hareket (2016), değerler eğitimi araştırmalarında ki yönelimleri inceledikleri çalışmalarında da, ilgili konuya ilişkin geliştirilecek politikalara ve kamuoyunda gerçekleştirilecek tartışmalara bilimsel yaklaşımların ve çalışmaların rehberlik etmesi gerektiği üzerinde durmuşlardır. Bu anlamda, literatürde, benzer yaklaşımlarla farklı konu alanlarına ilişkin gerçekleştirilen tez çalışmalarının araştırma yönelimlerinin belirlendiği bazı çalışmalar, gerçekleştirilen bu çalışmaya da yol gösterici olabileceği düşüncesi ile aşağıdaki bölümde incelenmiştir.

Beyazıt (2015) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’de yapılmış, çocuk istismarı konusunu ele alan, 63 lisansüstü tez incelenmiştir. Araştırma sonucunda, en fazla tez yapılan yılın 2010 yılı olduğu belirlenmiştir. İncelenen tezlerin 52’sinin tarama, 6’sının derleme, 3’ünün deneysel, 2’sinin ise hem tarama hem de deneysel yöntemle yapıldığı görülmüştür. Çıtaş (2012) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’de 2005-2010 yılları arasında matematik eğitimi alanında gerçekleştirilmiş toplam 150 yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Çalışma sonucunda tezlerde, nicel araştırmaların daha çok tercih edildiği, örneklem grubu olarak ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sıklıkla tercih edildiği, örneklem büyüklüğünde ise 31-100 kişi arasında sayılarda çalışmaların ve son olarak veri analiz yönteminde betimsel gösterimlerin ve t-testi kullanımının ön plana çıktığı belirlenmiştir. Şimşek ve arkadaşları (2009) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, eğitim teknolojisi alanında yapılmış 259 yüksek lisans tezi biçim, içerik ve yöntem boyutlarıyla değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, nicel araştırmaların, tezlerin büyük bir çoğunluğunda tercih edildiği; tezlerin yüzde sekseninde tarama modelinin benimsendiği, veri toplama aracı olarak en çok anketler, testler ve ölçeklerin tercih edildiği tespit edilmiştir. Ayrıca incelenen tezlerin veri analizi sürecinde, betimsel istatistik yöntemlerin çoğunlukla tercih edildiği ve deneysel çalışmaların oldukça sınırlı olduğu belirlenmiştir. Elbir ve Bağcı (2013) tarafından yapılan çalışmada, değerler eğitimine ilişkin 1999-2011 yılları arasında Türkiye’de gerçekleştirilen 21 yüksek lisans ve doktora tezi incelenmiştir. Araştırma sonucunda yayımlanan tezlerin çoğunlukla; Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi yapıldığı görülmektedir. Ahi ve Kıldan (2013) çalışmasında, Türkiye’de okul öncesi eğitimi alanında yapılan 77 lisansüstü tezi incelemiştir. Araştırma sonucunda, tezlerde nicel araştırma yöntemlerinin en çok tercih edilen yöntem olduğu, istatistik işlemlerinde; t-tesisi ve ANOVA’nın yaygın olarak; non-parametrik testlerde ise Kruskal Wallis ve Mann Whitney-U testlerinin sıklıkla kullanıldığı belirlenmiştir. Şahin, Kana ve Varışoğlu (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Türkçe eğitimi bölümünde yapılan 62 doktora ve 490 yüksek lisans tezi incelenmiştir. Araştırma sonucunda; betimsel

çalışmaların ağırlıkta olduğu görülmüştür. Çalışmalarda nitel araştırma yaklaşımının oldukça fazla kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca tezlerde kullanılan örneklem grubunun dağılımı incelendiğinde, örneklem grubunun en fazla ilköğretim (1-5) ve ilköğretim (6-8) düzeyindeki öğrencilerden, öğretmenlerden oluştuğu belirlenmiştir. Türkçe eğitimi tezlerinde kullanılan örneklem seçim tekniklerinden sırasıyla; kolay ulaşılabilir, random ve amaca uygun örnekleme yöntemlerinin en fazla kullanıldığı görülmektedir Çeliker ve Uçar (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise, 2001-2013 yılları arasında, fen eğitimi adına ilişkin yazılmış 216 yüksek lisans ve doktora tezi içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda tezlerde en fazla kullanılan yöntemin ön test–son test kontrol gruplu deneysel desen olduğu gözlenmiştir.

Bu bağlamda, Türkiye’de çocuk hakları bağlamında gerçekleştirilmiş lisansüstü tez çalışmalarının incelendiği bu araştırmayla, çocuk hakları alanına ilişkin gerçekleştirilecek yeni araştırmalara farklı perspektiflerin sunulabileceği ve bu noktada konu ile ilgilenen araştırmacılara, düşünsel çerçevede destek olunabileceği düşünülmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Amacı

Bu araştırma, Türkiye’de çocuk hakları bağlamında gerçekleştirilmiş olan lisansüstü tez çalışmalarının; çeşitli açılardan incelenmesi ve araştırma eğilimlerinin belirlenmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir.

2.2. Araştırma Yaklaşımı ve Deseni

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak tasarlanmış; betimsel desene sahip bir araştırmadır. Creswell (2014) tarafından nitel araştırma yaklaşımı; soruların ve işlem basamaklarının geliştirildiği, araştırmacıların genellikle kendi ortamlarından veri topladığı, tümevarımsal veri analizlerinin gerçekleştirildiği ve araştırmacıların verilerin anlamlarını yorumladığı bir süreç olarak tarif edilmiştir. Merriam (1998) nitel araştırmaların, verilerin tek tek okunmasına ve bu yolla kod ve kategorilere dayalı olarak araştırma sonuçlarının sunulmasına olanak tanıyan bir yöntem olduğuna değinmiştir.

2.3. Araştırma Grubu

Araştırma da, (YÖK) Ulusal Tez Merkezi sitesinde; çocuk, çocuk hakları, çocuk hakları eğitimi, çocuk ve hak anahtar sözcükleri kullanılarak yapılan tarama neticesinde; araştırmacılar tarafından, çocuk hakları bağlamında gerçekleştirilmiş olması özelliğini taşıdığına karar verilen toplam 133 lisansüstü tez çalışması incelenmiştir

(<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>). Araştırma da incelenecek tezlerin belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yaklaşımlarından biri olan; Büyüköztürk ve diğerleri (2011) tarafından; gözlem birimlerinin belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşması gerektiği durumlarda kullanıma uygun bir yöntem olarak tarif edilen, “ölçüt örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, araştırma grubunun belirlenmesinde; tez çalışmalarının çocuk haklarına ilişkin bir bağlamda gerçekleştirilmiş olması, tez çalışmalarının, Yükseköğretim Kurulu’nun (YÖK) “Ulusal Tez Merkezi” sitesinde yer alması ve tezlerin YÖK “Ulusal Tez Merkezi” sitesinde erişime ve incelemeye açık olması, ölçütleri dikkate alınmıştır.

2.4. Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmanın verileri, doküman incelemesi tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Patton (2014) de; yazılı dokümanların, nitel bulgu elde etme süreçlerinin temel yöntemlerinden bir tanesi olduğunu belirtmekte ve dokümanların; kullanılabilirliği, araştırılabilirliği ve anlamlandırılabilirliği hususlarını; nitel araştırma yapmak için gerekli becerilerden bazıları olarak dile getirmektedir. Bu kapsamda araştırmada, çocuk hakları bağlamında gerçekleştirilmiş toplam 133 yüksek lisans ve doktora tez çalışması incelenmiştir. Araştırmada incelenen tezlere, 01.06.2016 tarihinden itibaren on beş günlük bir zaman dilimi içerisinde; araştırmacıların ortak çalışması neticesinde ulaşılmış ve görüş birliği ile incelenecek tez çalışmaları belirlenmiştir. Araştırmacılar tarafından belirlenen tezler, bağımsız bir araştırmacı tarafından da incelenmiş, gerçekleştirilen tezlerin, ilgili araştırma kapsamında incelenmelerine ilişkin uygunluk teyidi alınmıştır. Belirlenen tez çalışmaları, 2 aylık bir zaman diliminde detaylı olarak araştırmacılar tarafından incelenmiş ve araştırma verileri içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Berg (1998), içerik analizini; görüşmelerin, saha notlarının, çeşitli tiplerdeki dikkat çekmeyen verilerin ya da sıklıkla analize uygun gözükmeyen bilgilerin, yoğunlaştırılması ve sistematik olarak karşılaştırılabilir hale getirilerek aktarılmasına kadar ki süreç olarak tarif etmiştir. Bahsi geçen tezlere ilişkin verilerin analiz edilmesi ve bulguların yorumlanması sürecinde; adlandırma, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirliği sağlama, frekans ve yüzde değerlerini hesaplama ve bu değerleri yorumlama aşamalarına dikkat edilmiştir. Yapılan içerik analizi işleminin adlandırma ve kategori oluşturma aşamasında, tezlerin her biri araştırmacıların ortak çalışmalarıyla dikkatlice incelenmiş ve tezlere ilişkin elde edilen veriler; araştırmacılar tarafından, araştırma bulgularından sonra oluşturulan; çalışmanın gerçekleştirildiği üniversite, enstitü, çalışmanın yılı, yazım dili, çalışmayı gerçekleştiren kişi cinsiyeti, tez danışmanı

unvanı, tez türü, araştırma sorusu/hipotez sayısı, genel kategori alanı, konu alanı, yöntem yaklaşımı, veri toplama aracı/araçları, çalışma grubu/örnekleme, örneklem seçim yöntemi, örneklem düzeyi, örneklem sayısı ve veri analiz yöntemleri başlıkları altında kategorik hale getirilmiştir. Bu noktada, araştırma verilerinin analiz sürecinin geçerlik ve güvenilirliğin artırılması amacıyla; araştırma verileri, iki araştırmacı ve bir bağımsız araştırmacı tarafından ilgili analiz kategorileri açısından yeniden incelenmiş ve bu doğrultuda Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen kodlayıcılar arası görüş birliği formülünden yararlanılmıştır. Bu işlem neticesinde kodlayıcılar arası görüş birliği oranı %89 olarak belirlenmiştir.

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, çocuk hakları bağlamında gerçekleştirilen yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının, farklı kategoriler açısından yapılan inceleme sonuçlarına ve elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu bağlamda tezler; yayınlanma yılı, hipotez/araştırma sorusu sayısı, gerçekleştirildikleri üniversite ve enstitüler, tez danışmanı unvanı, çalışmayı gerçekleştiren kişinin cinsiyet türü, tezin yayın dili, çalışmasının genel kategorisi, konu alanı, çalışmada kullanılan araştırma yöntemleri, örneklem seçim yöntemi, örneklem grubu, örneklem sayısı, veri toplama araçları ve verilerin analiz yöntemleri açısından incelenmiştir. Araştırma bulguları, frekans ve yüzdeler şeklinde tablolar haline getirilmiş ve bu doğrultuda tablo yorumlamaları gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. Tez Çalışmalarının Gerçekleştirildiği Yıllara Göre Dağılımları

Yıl	f	%
1992	1	0.8
1998	2	1.5
2003	2	1.5
2004	2	1.5
2005	3	2.3
2006	9	6.8
2007	8	6.0
2008	11	8.3
2009	18	13.5
2010	20	15.0
2011	19	14.3
2012	18	13.5
2013	10	7.5
2014	5	3.8
2015	5	3.8
Toplam	133	100.0

Tablo 1’de, gerçekleştirilen tez çalışmalarının yayınlanma yıllarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde, 2010 yılının, konuyla ilgili en fazla tez çalışmasının yayınlandığı (%15.0) yıl olduğu görülmektedir. 2011 yılında yayınlanan tezlerin ise 19 (%14.3),

ilgili konuda en çok tez çalışmasının yayınlandığı ikinci yıl olduğu, 2008 yılında yayınlanan tezlerin (%13.5) ve 2012 yılında yayımlanan tezlerin (%13.5) ilgili konu bağlamında en çok tez çalışmasının yayınlandığı üçüncü sıradaki yıllar oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 2. Tez Çalışmalarının Gerçekleştirildiği Enstitülere İlişkin Dağılımı

Enstitü Türü	f	%
Sosyal Bilimler Enstitüsü	81	60.9
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	28	21.1
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	13	9.8
Fen Bilimleri Enstitüsü	5	3.7
Diğer	6	4.5
Toplam	133	100.0

Yukarıdaki tablo da, tez çalışmalarının; gerçekleştirildikleri enstitü türüne ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Tezlerin sırasıyla en çok; Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde (%60.9), Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde (%21.1) ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nde (%9.8) gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 3. Tez Çalışmalarının Danışman Unvanlarına Göre Dağılımları

Danışman Unvanı	f	%
Profesör Doktor	60	45.1
Doçent Doktor	27	20.3
Yardımcı Doçent Doktor	46	34.6
Toplam	133	100.0

Tablo 3’de, gerçekleştirilen tez çalışmalarının, danışman unvanlarına göre dağılımına yer verilmiştir. Tez çalışmalarına danışmanlık eden kişilerin ilk çoğunlukta (%45.1) profesör, ikinci olarak ise (%34.6) yardımcı doçent ve son olarak ise (%20.3) doçent unvanına sahip kişiler oldukları görülmüştür.

Tablo 4. Tez Çalışmalarının Lisansüstü Eğitim Düzeyi Türüne Göre Dağılımları

Tez Türü	f	%
Yüksek Lisans	109	82.0
Doktora	24	18.0
Toplam	133	100.0

Tablo 4’de, gerçekleştirilen tez çalışmalarının türüne ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde, tezlerin %82.0’sinin yüksek lisans ve %18.0’inin ise doktora tezi olarak gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 5. Tez Çalışmalarının Yazım Diline Göre Dağılımları

Yayın Dil	f	%
Türkçe	126	94.7
İngilizce	7	5.3
Toplam	133	100.0

Yukarıdaki tabloda, incelenen tez çalışmalarının yayın diline ilişkin bilgilerine yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde tezlerin, büyük oranda (%94.7) Türkçe dilinde ve daha az oranda da (%5.3) İngilizce dilinde yazıldığı görülmektedir.

Tablo 6. Tez Çalışmalarını Gerçekleştiren Araştırmacıların Cinsiyete Göre Dağılımları

Araştırmacı Cinsiyeti	f	%
Kadın	84	63.2
Erkek	49	36.8
Toplam	133	100.0

Tablo 6’da, tez çalışmasını gerçekleştiren kişilerin, cinsiyet türüne ilişkin bilgilerine yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde, tez çalışmalarının büyük oranda (%63.2) kadın ve daha az oranda (%36.8) erkek araştırmacılar tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 7. Tez Çalışmalarının Gerçekleştirildiği Üniversitelere Göre Dağılımları

Üniversiteler	f	%
Gazi Üniversitesi	9	6.6
Marmara Üniversitesi	12	9.0
İstanbul Üniversitesi	10	7.5
Selçuk Üniversitesi	4	3.0
Dokuz Eylül Üniversitesi	3	2.3
Dumlupınar Üniversitesi	4	3.0
Ankara Üniversitesi	11	8.3
Hacettepe Üniversitesi	16	12.0
Ege Üniversitesi	2	1.5
Afyon Kocatepe Üniversitesi	3	2.3
Kırıkkale Üniversitesi	3	2.3
Süleyman Demirel Üniversitesi	2	1.5
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2	1.5
Ortadoğu Teknik Üniversitesi	2	1.5
Yıldız Teknik Üniversitesi	2	1.5
Beykent Üniversitesi	2	1.5
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2	1.5
Anadolu Üniversitesi	3	2.3
İnönü Üniversitesi	5	3.8
Polis Akademisi	3	2.3
Yeditepe Üniversitesi	4	3.0
Diğer Kurumlar	3	2.3
Diğer Üniversiteler	26	19.5
Toplam	133	100.0

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, tez çalışmalarının 47 farklı üniversitede gerçekleştirildiği görülmektedir. Aynı zamanda, konuya ilişkin 1 tez çalışmasına sahip üniversite ve kuruluşlara ilişkin bulgular “diğer üniversiteler” bölümüne, üniversite dışındaki kurumlarda gerçekleştirilen çalışmalar ise “diğer kurumlar” bölümüne alınmıştır. Bu verilere göre sırasıyla, Hacettepe Üniversitesi’nin (%12.0), Marmara Üniversitesi’nin (%9.0) ve Ankara Üniversitesi’nin (%8.3) çocuk hakları bağlamında en fazla tez çalışmasının gerçekleştirildiği üniversiteler olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Tez Çalışmalarının Genel Kategori Dağılımları

Tez Genel Kategorisi	f	%
Çocuk Haklarına İlişkin Alan Yazın/Derleme Çalışmaları	33	24.8
Çocuk Haklarına İlişkin Betimsel Çalışmalar	94	70.7
Çocuk Haklarına İlişkin Deneysel Çalışmalar	4	3.0
Diğer	2	1.5
Toplam	133	100.0

Tablo 8’de, gerçekleştirilen tez çalışmalarının, genel kategori dağılımı ile ilgili bulgularına yer verilmiştir. Bulgular incelendiğinde, 94 çalışmayla (%70.7) en fazla çocuk hakları konusunda betimsel tez çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Bu kategoriden sonra, en fazla sırasıyla; çocuk hakları konusunda alanyazın/derleme (%24.8), deneysel (%3.0) ve diğer (%1.5) kategorilerde yer alan çalışmaların gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tablo 9. Tez Çalışmalarının Konu Alan Dağılımları

Makalelerin Konu Alanı	f	%
Çocuk Hakları Eğitimi	2	1.5
Tarihsel Süreç İçerisinde Çocuk Hakları ve Gelişimi	1	0.7
Çalışan Çocuklar Açısından Çocuk Hakları	38	28.6
İhmal ve İstismar Ekseninde Çocuk Hakları	22	16.5
Çocuk Suçluluğu Bağlamında Çocuk Hakları	28	21.0
Çocuk Haklarına Yönelik Görüş ve Algı Çalışması	6	4.5
Çocuk Haklarına Yönelik Tutum Çalışması	8	6.0
Çocuk Hakları ve Edebî Eserler	1	0.7
Çocuk Hakları Eğitimi ve Bilişim Teknolojileri	1	0.7
Toplumsal Yaşamda Çocuk Hakları	9	6.8
Öğretim Programları ve Çocuk Hakları	5	3.8
Aile ve Toplumun Çocuk Haklarına Katılımı	2	1.5
Çocuk Haklarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi	1	0.7
Uluslararası Alanda Çocuk Hakları	3	2.3
Çocuk Haklarının Dini Boyutu	6	4.5
Medyada Çocuk Hakları	1	0.7
Diğer	1	2.3
Toplam	133	100.0

Tablo 9 incelendiğinde, sırasıyla tez çalışmalarının en çok; çalışan çocuklar açısından çocuk hakları (%28.6), çocuk suçluluğu bağlamında çocuk hakları (%21.0) ve ihmal ve istismar ekseninde çocuk hakları (%16.5) konu alanlarında gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca, çocuk hakları eğitimi ve bilişim teknolojileri, medyada çocuk hakları ve çocuk hakları eğitimi ve edebi eserler konu alanlarına ilişkin çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmüştür.

Tablo 10. Tez Çalışmalarının Araştırma sorusu/Hipotez Sayısına Göre Dağılımları

Yayın Dil	f	%
1-3	54	40.6
4-7	23	17.3
8-10	15	11.3
11 ve üzeri	11	8.3
Belirtilmemiş	30	22.6
Toplam	133	100.0

Tablo 10’da, gerçekleştirilen tez çalışmalarında ki araştırma sorusu/hipotez sayısına ilişkin bulgular bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde, 1-3 arasında araştırma sorusu/hipotez sayısı içeren tez çalışması sayısının 54 olduğu ve bu oranın toplam tez çalışmalarının %40.6’sını oluşturduğu görülmektedir. Araştırmada, 4-7 arasında araştırma sorusu/hipotez sayısı içeren tez çalışması sayısının 23 (%17.3), 8-10 arasında araştırma sorusu/hipotez sayısı içeren tez çalışması sayısının 15 (%11.3) ve 11 ve üzeri araştırma sorusu/hipotez sayısı içeren tez çalışması sayısının ise 11 (%8.3) olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Tez Çalışmalarının Gerçekleştirildiği Örneklem Düzeyi Dağılımları

Örneklem Düzeyi	f	%
Okul öncesi	10	5.6
İlkokul (1-4)	28	15.7
İlköğretim (5-7)	33	18.5
Ortaöğretim (9-12)	13	7.3
Lisans (Eğitim)	3	1.7
Lisans (Diğer)	2	1.1
Lisansüstü	1	0.6
Öğretmenler	16	9.0
Öğretim Elemanları	2	1.1
Veliler	12	6.7
Yöneticiler	5	2.8
Doküman ve Diğer	53	29.8
Toplam	178	100.0

Yukarıdaki tabloda, tez çalışmalarının gerçekleştirildiği örneklem düzeylerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde, en fazla doküman ve diğer (%29.8) örneklem kategorisinde yer alabilecek gruplarla tez çalışmalarının gerçekleştirildiği görülmektedir. Araştırmada, ikinci olarak en çok, ilköğretim (%18.5) düzeyinde ki örneklem gruplarıyla, üçüncü sırada ise en çok ilkokul düzeyinde ki (%15.7) örneklem düzeyinde yer alabilecek gruplarla çalışmaların gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Ayrıca tez çalışmalarının en az; lisans, lisansüstü ve öğretim elemanı örneklem düzeyinde yer alacak gruplar ile gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 12. Tez Çalışmalarında Tercih Edilen Örneklem Sayısına İlişkin Dağılım

Örneklem Sayısı	f	%
1-10	15	13.3
11-30	16	14.2
31-100	32	28.3
101-300	25	22.1
301-1000	21	18.6
1000’den fazla	4	3.5
Toplam	113	100.0

Tablo 12’de, tez çalışmalarında yer alan örneklem gruplarının, sayısal değer aralığına ilişkin bulgular yer almaktadır. Tablo incelendiğinde tezlerde, en fazla 31-100 aralığında yer alan örneklem sayılarıyla (%28.3) çalışıldığı görülmektedir. Bu aralıktan sonra sırasıyla, en fazla; 101-300 aralığında (%22.1) ve 301-1000 aralığında ki (%18.6) örneklem sayılarıyla

çalışıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 13. Tez Çalışmalarında Kullanılan Örneklem Seçim Yöntemine İlişkin Dağılım

Örneklem Seçim Şekli	f	%
Tesadüfi	14	13.9
Kolay ulaşılabilir	8	7.8
Amaçlı örneklem	64	63.4
Diğer	15	14.9
Toplam	101	100.0

Yukarıda ki tablo da, incelenen tez çalışmalarında ki örneklem seçim yöntemine ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırma bulguları incelendiğinde, tezlerde en fazla amaca uygun (%63.4) örneklem seçiminin yapıldığı görülmektedir. Bu örneklem seçim yönteminden sonra en fazla, diğer örneklem seçim yöntemlerinin (%14.9) kullanıldığı tespit edilmiştir. Araştırmada, tesadüfi örneklem seçiminin (%13.9) ve kolay ulaşılabilir örneklem seçim yönteminin (%7.8) ise daha az tercih edilen yöntemler olduğu belirlenmiştir.

Tablo 14. Tez Çalışmalarında Tercih Edilen Araştırma Yaklaşımı Dağılımı

Araştırma Yaklaşımı	f	%
Nicel	69	51.9
Nitel	24	18.0
Karma	5	3.8
Alanyazın Derleme	27	20.3
Diğer	8	6.0
Toplam	133	100.0

Tablo 14’de, tez çalışmalarının araştırma yaklaşımına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulgular incelendiğinde, tez çalışmalarının daha çok nicel yaklaşıma sahip olduğu (%51.9) tespit edilmiştir. Aynı zamanda araştırmada, tezlerin % 20.3’ünün alanyazın/derleme, %18.0’inin nitel araştırma yaklaşımına ve %3.8’inin karma yaklaşıma sahip olduğu görülmüştür. Araştırma yaklaşımı altında yer alan yöntemlerin detaylı açıklamasına, bir sonraki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 15. Tez Çalışmalarının Yöntem/Desen Açıklama Dağılımı

Yöntem Açıklama	f	%	
Nicel Deneysel	Tam Deneysel	1	0.8
	Yarı Deneysel	2	1.5
	Zayıf Deneysel	1	0.8
Nicel Deneysel Olmayan	Betimsel	18	13.5
	Korelasyonel	1	0.8
	Tarama	44	33.1
	Ölçme Ar.Glş.	2	1.5
Nitel	Olgu Bilim	1	0.8
	Durum Çalışması	22	16.5
	Eylem Araştırması	1	0.8
Karma	Açıklayıcı(Nicel)	3	2.3
	Çeşitleme	2	1.5
Alanyazın Derleme	Alanyazın	27	20.3
Diğer		8	6.0
Toplam	133	100.0	

Tablo 15 incelendiğinde, nicel yöntem kullanan araştırmaların; %48.9'un da deneysel olmayan yöntemin ve %3.1'inin deneysel yöntemin tercih edildiği görülmektedir. Araştırmada ayrıca, deneysel olmayan araştırma yönteminde, tarama desenin, en fazla tercih edilen desen olduğu (%33.1) bulunmuştur. Deneysel olmayan nicel yöntemlerden, betimsel desenin %13.5 oranıyla ikinci olarak sıklıkla tercih edilen desen olduğu araştırmanın diğer bir bulgusudur. Araştırmada en az tercih edilen deneysel olmayan nicel yöntemin ise korelasyon (%0.8) yöntemi olduğu görülmüştür. Ayrıca tez çalışmalarında deneysel nicel yöntemlerden zayıf deneysel (%0.8) ve tam deneysel yöntemin (%0.8) en az tercih edilen yöntemlerden olduğu görülmektedir.

Araştırma bulguları incelendiğinde, tez çalışmalarının, %18.0'nin nitel araştırma yaklaşımıyla gerçekleştirildiği belirlenmiştir. İncelenen tezlerde, nitel araştırma yaklaşımlarından, durum çalışması desenin en fazla tercih edilen desen olduğu 22 (%16.5) görülmektedir. Eylem araştırması (%0.8) ve olgu bilim deseninin (%0.8) ise çok az tercih edildiği tespit edilmiştir.

Araştırmada, alanyazın derleme yöntemine sahip tez sayısının 27 (%20.3) olduğu görülmektedir. Ayrıca karma araştırma yaklaşımının (%3.8), çok az bir oranda tercih edildiği tespit edilmiştir.

Tablo 16. Tez Çalışmalarında Kullanılan Veri Toplama Araçları Dağılımları

Veri Toplama Aracı	f	%
Gözlem	6	3.6
Görüşme	29	17.4
Tutum, algı, kişilik veya yetenek testleri	25	15.0
Anket	51	30.5
Doküman	54	32.3
Diğer	2	1.2
Toplam	167	100.0

Tablo 16 incelendiğinde, tez çalışmalarında sırasıyla en çok, dokümanların (%32.3) ve anketlerin (%30.5) veri toplama aracı olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada anketten ve dokümandan sonra; görüşme (%17.4) ve tutum, kişilik, algı testlerinin (%15.0) en çok kullanılan diğer veri toplama araçları olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Tezlerde kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin detaylı bulgulara bir sonraki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 17. Tez Çalışmalarında Kullanılan Veri Toplama Araçları Açıklama Dağılımı

Veri Toplama Araçları Açıklama	f	%	
Gözlem	Katılımcı Gözlem	4	2.4
	Gözlemci Katılımcı	2	1.2
Görüşme	Yarı Yapılandırılmış	28	16.8
	Tam Yapılandırılmış	1	0.6
Tutum, Algı, Kişilik Testleri	Likert	25	15.0
	Açık uçlu	4	2.4
Anket	Likert	46	27.6
	Diğer	1	0.6
	Yazılı	54	32.3
Diğer	2	1.2	
Toplam	167	100.0	

Tablo 17 incelendiğinde, tezlerde büyük çoğunlukta; yazılı dokümanların (%32.3) veri toplama aracı olarak tercih edildiği görülmektedir. Araştırmada ayrıca, dokümandan sonra en fazla tercih edilen veri toplama aracının, anket (%30.5). olduğu belirlenmiştir. Bu veri toplama aracında, likert tipi anketin (%27.6), en fazla tercih edilen araç olduğu araştırmanın bulgularındandır. Anket çeşitlerinden, açık uçlu anketlerin (%2.4) ise bu veri toplama araç türünde ikinci en çok tercih edilen veri toplama aracı olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, anket araçlarından sonra en çok; görüşme tekniğinin (%17.4) veri toplama aracı olarak tercih edildiği görülmektedir. Ayrıca tutum, algı ve kişilik testlerinin (%15.0), gözlem (%3.6), ve diğer (%1.2) veri toplama tekniklerinin veri toplama aracı olarak daha az tercih edildiği belirlenmiştir.

Tablo 18. Tez Çalışmalarında Kullanılan Veri Analiz Yöntemi Dağılımı

Veri Analiz Yöntemi	f	%
Nicel Betimsel	111	42.5
Nicel Kestirimsel	97	37.2
Nitel	53	20.3
Toplam	261	100.0

Yukarıda ki tablo incelendiğinde, tezlerde en fazla nicel betimsel analiz (%42.5) yaklaşımının tercih edildiği görülmektedir. İkinci sırada en fazla, nicel kestirimsel veri analiz (%37.2) yaklaşımının tercih edildiği tespit edilmiştir. Araştırmada, nitel veri analizlerinin en az tercih edilen (%20.3) analiz yaklaşımı olduğu görülmektedir.

Tablo 19. Tez Çalışmalarında Kullanılan Veri Analiz Yöntemleri Açıklama Dağılımı

Veri Analiz Yöntemi Açıklama	f	%	
Nicel Betimsel	Frekans/Yüzde/Çizelge	65	24.9
	Ortalama/Standart Sapma	42	16.1
	Grafikle Gösterim	4	1.5
Nicel Kestirimsel	Korelasyon	8	3.1
	t-testi	24	9.2
	Anova	18	6.9
	Manova	3	1.1
	Faktör Analizi	4	1.5
	Regrasyon	7	2.7
	Non-parametrik test	32	12.3
	Diğer	1	0.4
Nitel	İçerik Analiz	23	8.8
	Betimsel Analiz	28	10.7
	Diğer	2	0.8
Toplam	261	100.0	

Yukarıdaki tabloda, tez çalışmalarının veri analizlerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırma bulgularına göre tezlerde, en fazla nicel betimsel analiz yöntemlerinden frekans/yüzde/çizelge (%24.9) yönteminin seçildiği; bu veri analiz yönteminden sonra en fazla, ortalama/standart sapma (%16.1) yönteminin tercih edildiği belirlenmiştir. Bu analiz yöntemlerinden sonra, nicel kestirimsel analiz yöntemlerinden; non-parametrik testlerin

(%12.3), t-test (%9.2) ve Anova testinin (%6.9) sıkça tercih edildiği görülmüştür. Nitel analiz yöntemlerinden ise, betimsel analiz (%10.7) yönteminin sıklıkla tercih edilen yöntemlerden olduğu söylenebilir.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma, çocuk hakları bağlamında gerçekleştirilmiş lisansüstü tez çalışmalarının, araştırma eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda, 133 lisansüstü tez çalışması çeşitli açılardan incelenmiştir. Bu bölümde, araştırma sürecinde elde edilen bulgular detaylı olarak irdelenmiş ve bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak da; konu ile ilgili yeni bilimsel araştırmalar ve tez çalışmaları gerçekleştirecek bilim insanlarına ve lisansüstü eğitim düzeyindeki araştırmacılara bazı öneriler geliştirilmiştir.

Araştırma bulguları incelendiğinde, konu ile ilgili en fazla tez çalışmasının 2010 yılında (%15.0) gerçekleştirildiği görülmüştür. 1992-2010 yılları arasında konu ile ilgili tez çalışmaları niceliksel olarak artış yönlü bir grafik sergilese de, 2010-2015 yılları arasında bu durumun azalma yönlü olarak yön değiştirdiği belirlenmiştir. Araştırmanın bu bulgusunu destekler nitelikte; Beyazıt (2015) tarafından, çocuk istismarı üzerine gerçekleştirilmiş lisansüstü tez çalışmalarının incelendiği araştırmada da, 2004-2010 yılları arasında konuya ilişkin gerçekleştirilen tez çalışmalarının niceliksel olarak artış eğilimi sergilediği ve 2010 yılında ilgili konu bağlamında en çok tez çalışmasının gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Çocuk hakları bağlamında ki tez çalışmalarının gerçekleştirildiği enstitülere ilişkin olarak; sırasıyla çalışmaların en çok; Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Sosyal bilimler enstitülerinde, konu bağlamında ele alınabilecek çalışmaların gerçekleştirilebileceği farklı bilim dallarına ilişkin geniş bir program yelpazesinin yer alması; araştırmanın bu bulgusunun oluşmasında ki önemli nedenlerden biri olarak görülmektedir.

Gerçekleştirilen tez çalışmalarının türüne ilişkin bulgular incelendiğinde çalışmaların çoğunlukta yüksek lisans düzeyinde tez çalışması olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu tez çalışmalarının büyük oranda Türkçe ve çok az oranda ise İngilizce dilinde yazıldığı görülmüştür. Bu durumun, enstitülere ait tez yazım kuralları ile ve Türkiye'de ki araştırmacıların, akademik kapsamda ki yabancı dil kullanımına ilişkin yeterlik düzeyi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, yabancı dilde tez yazımının yaygınlaştırılmasına yönelik adımların atılmasıyla, bilime daha fazla katkı yapılabilceği düşünülmektedir.

Tez çalışmalarının gerçekleştirildiği üniversitelere ilişkin bulgular incelendiğinde, Hacettepe Üniversitesi’nin, Marmara Üniversitesi’nin ve Ankara Üniversitesi’nin çocuk hakları bağlamında en fazla tez çalışmasının gerçekleştirildiği üniversiteler olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bu bulgusunun, belirtilen üniversitelerde ki; sosyal imkân, teknik altyapı, akademik hizmet donanımı, sahip olunan öğretim elemanı potansiyeli, üniversite vizyonu ve bilimsel çalışma konularına ilişkin sahip olunan akademik perspektif ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Gerçekleştirilen tez çalışmalarının, genel kategorisine ilişkin bulgular incelendiğinde; çocuk hakları konusunda en fazla betimsel çalışmaların ve alanyazın/derleme çalışmalarının gerçekleştirildiği görülmektedir. Tez çalışmalarının çoğunlukla; çalışan çocuklar, çocuk suçluluğu ve çocuk ihmali ve istismarı konu eksenlerinde gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Diğer taraftan; tarihsel süreç içerisinde ve uluslararası alanda çocuk hakları ve çocuk haklarının durumu, çocuk hakları eğitimi, çocuk hakları eğitiminde bilişim teknolojilerinin ve edebi metinlerin kullanımı, toplumsal yaşamda çocuk hakları ve eğitim-öğretim ortamlarında çocuk haklarının durumu konularına ilişkin çalışmaların da gerekli ve yararlı olacağı düşünülmektedir.

Tez çalışmalarının çoğunlukla; doküman ve diğer örneklem gruplarıyla, ilköğretim düzeyinde ki ve ilkokul düzeyinde ki örneklem gruplarıyla gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Beyazıt (2015) ise araştırmasında, çocuk istismarı ile ilgili çalışmaların en çok ilk ve ortaöğretim öğrencileri ile gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Bu noktada, çocuk istismarına yönelik çalışmalara daha çok, gözlemlenebilir ve somut yaşantılara sahip kişiler ekseninde incelenen vakaların temel oluşturduğu düşünülmektedir. Ayrıca, tez çalışmalarının en az; lisans, lisansüstü ve öğretim elemanı örneklem düzeyinde ki gruplar ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, eğitim-öğretimin ortamlarında çocuk haklarına ilişkin farkındalığın gelişmesine katkı sağlayacağı öngörüsüyle; öğretmen adaylarıyla, sınıf öğretmenleriyle ve okul öncesi öğretmenleri ile daha fazla çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Tez çalışmalarının araştırma eğilimlerine ilişkin bulgular incelendiğinde; çalışmaların çoğunlukla; nicel araştırma yaklaşımına, daha az oranda ise nitel araştırma yaklaşımına ve karma araştırma yaklaşıma uygun olarak tasarlandığı belirlenmiştir. Kelly and Lesh (2000) tarafından; son dönem içerisinde ki araştırma metotlarının değişimine dikkat çekilmiştir. Araştırmanın bu bulgusuyla farklılık göstererek, Hsu (2005); nitel araştırma yaklaşımına, nicel araştırma yaklaşımından daha fazla vurgu yapıldığı belirtmiştir. Bu noktada, tez çalışmalarını gerçekleştiren araştırmacıların nicel araştırma yaklaşımına daha fazla yönelim gösterdikleri düşünülmektedir. Bu noktada, nitel ve karma araştırma yaklaşımına uygun

olarak gerçekleştirilecek yeni çalışmalarla, çocuk haklarına ilişkin daha farklı bakış açılarının ortaya konulabilmesi ve derinlemesine verilere ulaşılabilmesi mümkün olacaktır.

Ayrıca, nicel yöntemin kullanıldığı araştırmaların; %48.9'un da, deneysel olmayan yöntemin ve %3.1'in de ise deneysel yöntemin tercih edildiği belirlenmiştir. Araştırmanın bu bulgusunu destekler nitelikte; Hsu (2005) de, deneysel yöntemin bilim araştırmalarında artık tek baskın yöntem olmadığına dikkat çekmiştir. Bu bağlamda, tez çalışmalarının sahip olduğu kapsamın, deneysel ve/veya yarı deneysel araştırmalar sonucunda elde edilebilecek verilerden ziyade, betimsel olarak ifade edilebilecek veri temellerine dayandığı düşünülmektedir. Nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak gerçekleştirilen tez çalışmalarında ise, durum çalışması desenin en fazla tercih edilen desen olduğu görülmektedir. Eğitim-öğretim ortamlarında çocuk haklarına ilişkin farkındalık durumlarının belirlenmesi ve bu konuya ilişkin farkındalığın gelişimi amacıyla yönelik olarak olgu bilim ve eylem araştırması desenlerine uygun çalışmalar yürütülebilir.

Tez çalışmalarında, dokümanların ve anketlerin en sık tercih edilen veri toplama araçları olduğu belirlenmiştir. Bu noktada, gerek zaman gerekse süreç yönetimi gerekse de analiz sürecinin daha fazla emek gerektirmesinden kaynaklı olarak, çalışmalarda nitel veri toplama araçlarının daha az tercih edildiği düşünülmektedir. Bu açıdan bakıldığında; görüşme ve gözlem tekniğiyle elde nitel verilerin incelendiği araştırmalar gerçekleştirilebilir. Ayrıca tez çalışmalarının %42.5'in de nicel betimsel veri analiz yaklaşımının ve %37.2'sinde nicel kestirimsel veri analiz yaklaşımının tercih edildiği tespit edilmiştir. Ayrıca tezlerde, nicel veri analiz yöntemlerinden frekans/yüzde/çizelge (%24.9) yönteminin ve ortalama/standart sapma yönteminin (%16.1) en çok tercih edilen yöntemler olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma bulgusunu destekler nitelikte; Küçüköğlü ve Ozan (2013) çalışmalarında, tez çalışmalarında en çok nicel betimsel veri analiz yaklaşımının tercih edildiği bulgusuna ulaşmışlardır. Araştırmada, nitel veri analiz yaklaşımının ise en az tercih edilen veri analiz yaklaşımı olduğu belirlenmiştir. Hsu (2005), çoğunlukta araştırmacıların; varsayımların doğrulanması, etki boyutlarının belirtilmesi ve istatistiksel olarak etki gücünün belirlenmesi hususlarında başarısızlık gösterdiklerini belirtmiştir. Bu noktadan hareketle, gerçekleştirilen çalışmaların veri analiz süreçlerinde, nicel kestirimsel analiz yaklaşımlarının daha az tercih edilmesi; tez çalışmaları bulgularının ve sonuçlarının geçerliğini ve güvenilirliğini açısından olumlu bir yaklaşım olarak değerlendirilmiştir. Nitel analiz yöntemlerinden ise, betimsel analiz yönteminin (%10.7) sıklıkla tercih edilen yöntemlerden olduğu görülmüştür. Nitel veri analiz sürecinin daha fazla emek, zaman gerektirmesi ve farklı aşamaları gerektirmesinden dolayı,

nitel veri analiz yöntemlerinin, nicel analiz yöntemlerine kıyasla daha az tercih edildiği düşünülmektedir.

Çocuk; yarının inşasına uzanabilecek engin ve çağdaş bir düşünce kadar özgün, değerli ve saygı duyulması bir varlık... Bu anlamda bütün medeniyetlerin, bu değerli varlığın haklarına yönelik olarak sergiledikleri duruş ve tarihsel birikim süreci içerisinde bu duruşu şekillendiren siyasal, kültürel ve toplumsal algı biçimi; insanlık açısından dünya geleceğinin yönünü belirleyecek bir yol haritası olacaktır. Bu haritayı şekillendirecek asıl değer ise, bilim ve bilimsel bakışın olması gerektiği düşünülmektedir. Bu noktada, çocuk hakları bağlamında gerçekleştirilmiş ve bilimsel çerçevede en kapsamlı çalışma içeriğine sahip lisansüstü tez çalışmalarının araştırma eğilimlerinin incelenmesi, yukarıda belirtilen hususlar doğrultusunda bu çalışmanın temel gerekçesini ve önem boyutunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda araştırma bulgularının ve sonuçlarının; çocuk haklarının durumuna ışık tutma, çocuk haklarına ilişkin farkındalığın artırılması, bu haklara ilişkin algı gelişiminin desteklenmesi ve çocuk haklarının, gerek toplum gerekse de eğitim-öğretim unsurları açısından daha iyi bir statüye ulaştırılması sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Ahi, B. & Kıldan, A. O. (2013). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimi Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi (2002-2011). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 23-46.
- Akyüz, E. (2012). *Çocuk hukuku: Çocukların hakları ve korunması*. Ankara: Pegem Akademi
- Berg, L. B. (1998). *Qualitative research methods for the social sciences (Third Edition)*. Boston: Allyn & Bacon.
- Beyazıt, U. (2015). Çocuk İstismarı Konusunda Türkiye’de Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1(1).
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi
- Creswell, J. W. (2014). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. Demir, S. B. (Çev. Ed.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çiltaş, A. (2012). 2005-2010 Yılları Arasında Matematik Eğitimi Alanında Türkiye’de Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tez Çalışmalarının İçerik Analizi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(7), 211-228.
- Deniş Çeliker, H. & Uçar, C. (2015). Fen Eğitimi Araştırmacılarına Bir Rehber: 2001-2013 Yılları Arasında Yazılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54), 81-94.
- Dündar, H. & Hareket, E. (2016). Türkiye’de İlköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının Çocuk Hakları Açısından İncelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 85-103.
- Dündar, H. & Hareket, E. (2016). Değerler Eğitimi Araştırmalarında Yönelimler: Değerler Eğitimi Dergisi Örneği. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 55, 207-231.
- Elbir, B. & Bağcı, H. (2013). Değerler Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Düzeyindeki Çalışmaların Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 8(1), 1321-1333.
- Hareket, E. (2015). Çocuk sosyolojisi bağlamında çocuk ve çocuk hakları kavramının gelişimi ve değerlendirilmesi. İçinde Eraslan, L. (Ed.), *Farklı perspektiflerden çocukluk ve sosyolojisi (pp:125-143)*. Ankara: Vize Yayıncılık
- Hareket, E., Çağlayan, K. T. & Dündar, H. (2016). Çocuk Haklarına İlişkin Algı Gelişiminde Çocuk Meclisi Uygulamaları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 42, 445-463
- Hareket, E. & Gülhan, M. (2017). Perceptions of Students in Primary Education Department Related To Children’s Rights: A Comparative Investigation. *Journal of Education and Learning*, 6(2), 41-52.

- Hsu, T. (2005). Research Methods And Data Analysis Procedures Used by Educational Researchers, *International Journal of Research & Method in Education*, 28(2), 109– 133.
- Kelly, A. E. & Lesh, R. A. (2000). Trends and shifts in research methods, in: R. A. Lesh (Eds), *Handbook of research design in mathematics and science education* (pp:35-44). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Küçüköğlü, A., & Ozan, C. (2013). Sınıf Öğretmenliği Alanındaki Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir İçerik Analizi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12), 27-47.
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. United States of America: Sage Publications.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Bütün, M & Demir, S. B. (Çev. Ed.). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Şahin, Y. E., Kana, F. & Varioğlu, B. (2013). Türkçe Eğitimi Bölümlerinde Yapılan Lisansüstü Tezlerin Araştırma Eğilimleri, *International Journal of Human Sciences*, 10(2), 376-358.
- Şimşek, A., Özdamar, N., Uysal, Ö., Kobak, K., Berk, C., Kılıçer, T., & Çiğdem, H. (2009). İki Binli Yıllarda Türkiye'deki Eğitim Teknolojisi Araştırmalarında Gözlenen Eğilimler, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(2), 941-966.
- <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (01.06.2016-16.06.2016) tarihleri arasında elde edildi.